

0. Oppsummering

Rammeverket for sameksistens mellom de som utøver fiske og de som driver seismisk aktivitet ble etablert for lang tid tilbake da den seismiske aktiviteten var cirka 40 ganger mindre enn i 2012. Aktiviteten har økt mye de siste årene, og denne utviklingen vil fortsette etter hvert som letingen utvides til stadig nye og mer vanskelig tilgjengelige områder på norsk sokkel.

Fiskeri- og seismikknæringen har vært gjennom betydelige endringer knyttet til teknologi, arealbehov og krav til lønnsom drift. På bakgrunn av dette er det stadig oftere interaksjon mellom den seismiske aktiviteten og fiskeriaktiviteten. Dette kommer ikke godt nok fram i offentligheten fordi det ikke finnes et oppdatert regelverk som kan brukes for å belyse situasjonen og finne løsninger.

Tiltakene som er innført de siste fem årene er positive, men berører ikke i tilstrekkelig grad kjernen av problemet. Fiskeridirektoratet mener at det haster med å få på plass et rammeverk som setter næringene og myndighetene i stand til å møte utfordringene på en slik måte at både fiskeri- og seismikkaktivitet kan foregå med minimalt av konflikter og kan utvikle seg i tråd med samfunnets interesser.

Fiskeridirektoratet foreslår følgende:

- Generelt må regelverket forbedres og tilpasses dagens og morgendagens situasjon på norsk sokkel.
- Tillatelses- og meldesystem må endres slik at hensynet til gyting og fiskeri blir vurdert på det stadium i prosessen da den formelle tillatelsen blir utstedt. I dag kommer vi for sent inn i prosessene, noe som fører til at det er vanskelig å ta hensyn til innspill.
- Systemet for å registrere hendelser og avvik er utilstrekkelig, noe som blant annet gir underdokumentasjon fra fiskeriene.
- Det er for stort rom for tolkning av regelverket slik at avvik som registreres ikke blir fulgt opp.
- Organiseringen av og arbeidsforholdene for de fiskerikyndige er ikke god nok.
- De som er ansvarlige for undersøkelsene om bord på seismikkfartøy har ofte ikke god nok kunnskap om norske forhold, som blant annet lover og forskrifter som berører samhandling på havet.
- For begge næringer må den operasjonelle forutsigbarheten i utøvelsen på havet bli bedre.
- Det må utvikles teknologi og metoder for de seismiske undersøkelsene, som har mindre negativ innvirkning på utøvelsen av fiskeriene.

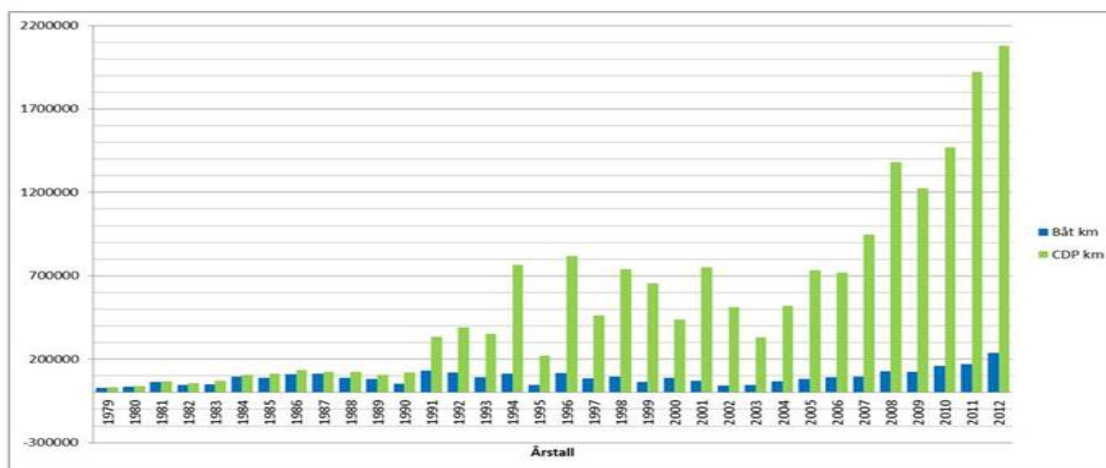
1. Innledning

Den seismiske aktiviteten på norsk sokkel var relativt lav fram til 1990, mens trenden i tiden etter har vist økende aktivitetsnivå. Signalene fra bransjen er entydige med hensyn til at ytterligere økt aktivitet må forventes. Fiskebestandene og deres vandringer har i samme tidsperiode variert, og fiskeriene er i sterk grad sesongbetonte. Den høye seismiske aktiviteten fører til press i leiemarkedet for seismikkfartøy. Når en forsinkelse oppstår, forplanter dette seg til andre undersøkelser for samme fartøy. Dette gir høy grad av uforutsigbarhet, som igjen er konfliktskapende. Forholdet mellom næringene har fått økt oppmerksomhet i takt med økt seismisk aktivitet. Dette skyldes at det stadig er mer kontakt mellom pågående fiskerier og seismisk aktivitet.

Petroleumslovens spede begynnelse var Lov av 21. juni 1963 nr.12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster. I 1985 kom Lov om petroleumsvirksomhet (nyeste kom i 1996). Regelverket for å regulere den operasjonelle aktiviteten mellom næringene ble i denne perioden sjelden satt på prøve på grunn av lav seismisk aktivitet.

Situasjonen er nå en annen. Med tanke på at regelverket skal være et stabiliserende og balansert verktøy er erfaringene ikke spesielt gode. Tross endringer fram til i dag, er petroleumsregelverket ikke tilpasset dagens aktivitets- og kunnskapsnivå hva angår ”kjøreregler” mellom fiskeriene og seismikk på havet. Dette illustreres godt ved at nåværende formulering i ressursforskriften, som skal i vareta dette hensynet, har sitt opphav i en redegjørelse fra fiskeridirektøren i 1964, hvor det ble uttrykt: *”De må holde seg i forsvarlig avstand fra fartøyer som driver fiske. Undersøkelsene skal, så vidt mulig, unngås i nærheten av større ansamlinger av fiskefartøy”*.

Det er imidlertid ikke slik at alle seismiske undersøkelser er i interaksjon med fiskeriene. Med lite tilfredsstillende kjøreregler på havet har Fiskeridirektoratet valgt å fokusere på dialogen med den enkelte operatør i planleggingsfasen for å redusere konfliktfaren. Dette har bidratt positivt, men frivillig dialog i planleggingsfasen er ikke tilstrekkelig for å ha god sameksistens på havet. Konfliktnivået er etter vår oppfatning for høyt og ubalansen i rammeverket virker ikke dialogfremmende.

Diagrammet viser den historiske utviklingen for seismisk aktivitet siden 1979. Divergensen i økningen mellom "båt km" og "CDP km" illustrerer teknologiutviklingen med betydelig større oppsett på slep, som samler inn mer data per båt kilometer, men som igjen øker utfordringene i relasjon til fiskeriaktiviteten.

2. Hvorfor oppfattes og tolkes sameksistensen forskjellig?

I det offentlige rom omtales ofte sameksistensen mellom den seismiske aktiviteten og utøvelsen av fiskeriene som god, men fiskeriforvaltningen deler ikke denne forenklete beskrivelsen. Det kan virke som om konfliktnivået måles med bakgrunn i hvor mye media fokuserer på forholdet. Vi respekterer at det kan være ulike oppfatninger mellom næringer og etater om hvorvidt nivået for konflikter, hendelser og avvik er høyt eller ikke, men vi er bekymret for grunnlaget slike konklusjoner blir trukket på.

Dersom vi ikke evner å stille riktig diagnose og å ha noenlunde felles plattform som beslutningsgrunnlag, er det naturligvis utfordrende å bli enige om tiltak. Fiskeridirektoratet har et svært godt grunnlag for å innhente og samordne informasjon fra fiskerinæringen med bakgrunn i vår rolle og tilhørende rapporteringssystem samt den dialogen vi har med operatører og Kystvakten.

Så lenge det ikke foreligger en gjensidig forståelse og tolkning av hva som er en konflikt, hendelse eller avvik og synet på hvordan dette bør følges opp er ulikt, er det dessverre helt naturlig at vi ikke formidler samme oppfatning om sameksistensen. Det benyttes ulike kildegrunnlag og den viktigste rapporteringskanalen, de fiskerikyndige, har ikke et tilstrekkelig vern, slik vi ser det. At viktige fiskefelt forlates eller velges bort av fiskerne, at konflikter ikke defineres eller følges opp på grunn av et utydelig regelverk, er dessverre forhold som omtales som god sameksistens.

3. Dokumentasjon og oppfølging

Dagens system for å identifisere og registrere ulike hendelser er etter vår vurdering utilstrekkelig. Det foreligger heller ikke en felles forståelse av hva som er en konflikt eller et avvik. Ansvar for å dokumentere er lagt til seismikkfartøyet, noe som igjen kan føre til underdokumentasjon fra fiskerisiden. Når fiskerne gjentatte ganger blir fortrent fra et område, men dette ikke følges opp, velger fiskerne etter hvert bort områder hvor det er fare for interaksjon med seismikk. Selv om de velger sekundære og presumptivt dårligere fiskefelt, blir dette av fiskerne ofte vurdert som en bedre løsning enn interaksjon med seismisk aktivitet. Dette er forhold som er vanskelige å dokumentere, men som like fullt er en realitet. Interaksjon mellom makrelldorgere og seismikk har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Disse fartøyene har ikke alternative løsninger til fangstfelt eller tidsperiode, og konflikten blir derfor mer synlig.

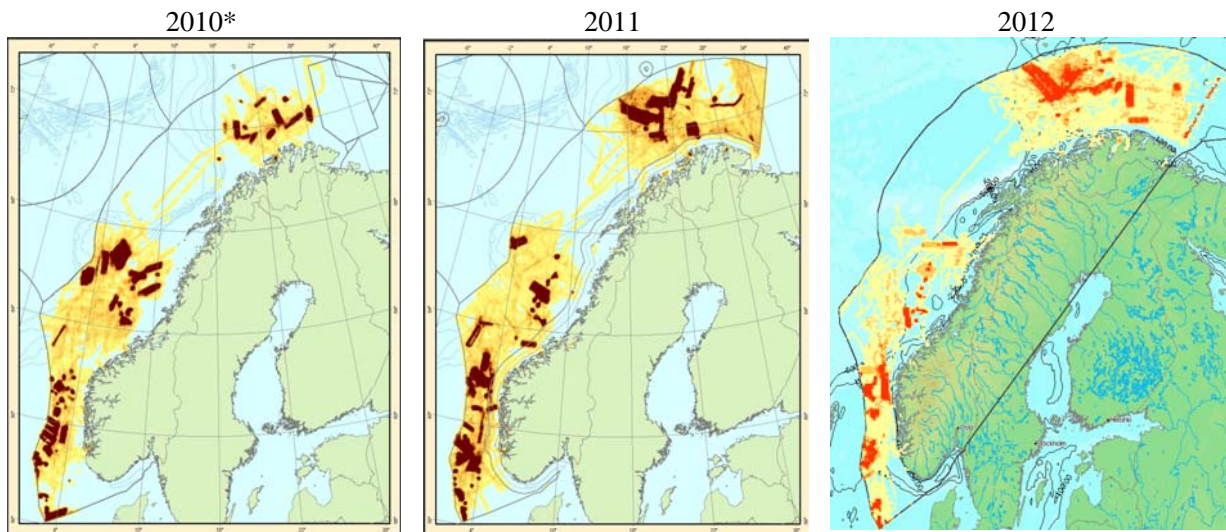
I 2011 registrerte Fiskeridirektoratet 29 dokumenterte ”hendelser og avvik”. For 2012 er det også registrert en rekke slike tilfeller, men gjeldende lover og forskrifter gir så store rom for tolkning at selv forhold som kan dokumenteres, i liten grad følges opp med henvisning til et utydelig regelverk. Dette bidrar til utvikling av dårligere sameksistens og dialog mellom næringsutøverne. Det har i løpet av de siste fem årene blitt innvilget et høyt antall søknader om erstatning som følge av arealkonflikt mellom fiskeri og seismisk aktivitet. Mange saker er også under behandling.

For Fiskeridirektorat som forvaltningsmyndighet for marine ressurser, må utilfredsstillende sameksistens også sees i sammenheng med at vi ikke er formalisert høringsinstans *før* utstedelse av tillatelser for seismisk aktivitet. Dette illustrerer våre mangelfulle virkemidler for å oppfylle kapittel 4.5.3 i tildelingsbrevet for 2013 om sameksistens mellom fiskeriene og seismikk.

4. Utviklingen i ulike havområder

4.1 Seismikk

Seismikk skytes i ulike faser knyttet til leting etter olje og gass. Det inkluderer spotskyting for salg av seismikkdata, avgrensede leteområder, borestedsundersøkelser samt oppfølgende reservoarundersøkelser mens feltet er i produksjon. Samlet utgjør dette en betydelig seismikkmengde. I de senere årene har aktiviteten vært så høy i enkelte områder at seismikkselskapene måtte utøve ”time-sharing” for ikke å forstyrre hverandres innsamling. Det er ikke uvanlig at slike hensyn må tas i avstander på opp til 100 kilometer.

Aktivitet ikke registrert for hele året. Kartene viser den seismiske aktiviteten på norsk sokkel i perioden 2010-2012. 3D, 4D og borestedsundersøkelser fremkommer med sterkere markering.

4.1.1 Nordsjøen

Våre erfaringer fra Nordsjøen er at antall seismiske undersøkelser er svært høyt og de har økt gjennom en lang rekke år. Nordsjøen framstår derfor som det området på norsk sokkel med desidert størst seismisk aktivitet også i dag, selv om den har pågått i over 40 år. Det høye aktivitetsnivået i Nordsjøen skyldes i hovedsak kombinasjonen av høy leteaktivitet etter nye felt samt et stadig økende antall reservoarundersøkelser.

Pilotforsøk: Sommeren 2012 ble det gjennomført et forsøk knyttet til sameksistens mellom fiskeriene og seismisk aktivitet på makrellfeltet i den nordlige delen av Nordsjøen. Forsøket var i hovedsak bygget på et prinsipp om operasjonell egenløsning mellom næringene. Testingen av forsøket ble svært begrenset fordi fiskens vandringsmønstre ga bedre fangsttilgjengelighet i et annet område. Fiskeridirektoratet ser positivt på at det benyttes operasjonelle løsninger med kort vei til beslutningstaker. Systemet er imidlertid svært sårbart, fordi ordningen er frivillig og ikke omfatter alle aktører verken på fiskeri- eller seismikksiden.

4.1.2 Norskehavet

Vi tror det kan være riktig å si at forventningene til Norskehavet så langt ikke har innfridd med hensyn til antall funn. Det ble registrert økende seismisk aktivitet i dette området, men fra 2011 til 2012 har den samlede aktiviteten gått ned. Dette gjelder imidlertid ikke for 3D-undersøkelser.

4.1.3 Barentshavet

Den seismiske aktiviteten i Barentshavet er fremdeles i startfasen og den har økt betydelig de siste årene. Fra 2011 til 2012 ble det registrert nærmest en dobling i antall undersøkelser. I dette området pågår det stadig prosesser knyttet til åpning av nye områder og utredninger for mulige åpninger. I noen av disse områdene er det stor fare for interaksjon.

4.2 Fiskeriene.

4.2.1 Nordsjøen

Fiskeriene i Nordsjøen har gjennomgått betydelige endringer etter at Norge startet olje- og gassvirksomhet. Området rundt Ekofisk var tidligere blant hovedområdene for fiske etter makrell og sei, men i dag er disse fraværende. Makrellfiske er nå avgrenset til den nordlige delen av Nordsjøen og seifiske foregår på fragmenterte felt. Nordsjøen særpreges av lite fiske med faststående redskap som garn og line, og mer fiske med not og trål. I tillegg utøves også et avgrenset dorgefiske etter makrell for mindre fartøy uten valgmuligheter for fangstperiode eller -område.

4.2.2 Norskehavet

I Norskehavet opererer alle redskapsgrupper og mange av disse fiskeriene er sesongbetonte. I perioder er det svært høy aktivitet langs kysten i fiske med faststående redskap og med ulike redskap langs kontinentalskråningen. Mange av de viktige fiskeriene langs kontinentalskråningen mangler også alternative fiskefelt. Ellers preges fiskeriene av sesongbetont trål- og notfiske. Erfaring har vist at arealkrevende fiskerier som havgående linefiske kan være utsatt for interaksjon i perioder av året. Dette gjelder også garnfiske etter blåkkeite og fiske med faststående redskap utenfor kysten.

4.2.3 Barentshavet

Som i Norskehavet, er det også i Barentshavet aktivitet med alle redskapsgrupper, og mange av disse fiskeriene er sesongbetonte. Antall deltakere i fiskeriene er imidlertid betydelig høyere. I perioder er det svært høy aktivitet langs kysten i fisket med faststående redskap. Erfaring viser at havgående fiske med trål og line etter torsk, hyse og sei har vært mest utsatt for konflikter samt kystflåtens fiske etter blåkkeite. Med økende kystnær seismisk aktivitet kan faren for interaksjon med kystflåten (line, garn og snurrevad) regnes som høy.

5. Endringer i prosessen fra tillatelse til oppstart

Proessen i forkant av at undersøkelses- eller utvinningstillatelser blir utstedt, blir med unntak av forvaltningsplanene, gjennomført uten spesifikk vurdering av fiskeriaktiviteten. Det bør imidlertid kreves områdespesifikke vurderinger fra fagmyndigheter. Variasjon i type fiskerier og arealbehov er viktige element i en slik sammenheng. Hensynet til fiskeriinteressene og gyting blir først inkorporert etter at den formelle tillatelsen til seismisk aktivitet er utstedt. Dette er på et stadium i prosessen der operatørene og seismikkselskapene allerede har inngått kontrakter om undersøkelser, og i mange tilfeller er fartøyene alt på vei til prospektet.

Det går tydelig fram av ressursforskriften at meldingen til blant annet Fiskeridirektoratet er en meldingsrutine i forkant av den planlagte seismiske undersøkelsen og ikke en formell høringsrunde. Dette understøttes av Oljedirektoratet. For lang tid tilbake ble det innarbeidet en uformell rutine der blant annet Fiskeridirektoratet avgir en faglig vurdering til Oljedirektoratet på bakgrunn av meldingen som er sendt. Oljedirektoratet oversender eventuelle tilbakemeldinger, blant annet fra Fiskeridirektoratet, til meldingsavsender, men uten å ta stilling til de fiskerifaglige

rådene som er gitt av Fiskeridirektoratet. I oversendelsesbrevet henvises det til standardformuleringer i § 5 i ressursforskriften.

På bakgrunn av denne beskrivelsen er det betimelig å spørre hvilken funksjon en slik vurdering skal ha når den formelle tillatelsen alt er utstedt uten at hensynet til fiskeriinteressene er vurdert. Videre kan man spørre seg hvilken funksjon en slik fiskerifaglig vurdering skal ha når ansvarlig forvaltningsmyndighet ikke tar stilling til innholdet og når de fleste av beslutningstakerne på seismikkfartøyene ikke kan lese den fordi de er engelsktalende. I tillegg vet vi at de fiskerifaglige vurderingene i noen tilfeller ikke engang finnes om bord i fartøyet.

Videre viser vår erfaring at dersom operatøren velger å se bort fra frarådommen om oppstart både fra Fiskeridirektorat og Oljedirektoratet, så kan aktiviteten likevel starte ettersom den formelle tillatelsen alt er utstedt.

5.1 Fiskeridirektoratet mener følgende må iverksettes:

- Tillatelses- og meldesystemet må endres slik at hensynet til fiskeriene og gyting blir inkorporert i det arbeidet som gjøres *før* den formelle tillatelsen gis. Her må det tas standpunkt til eventuelle gjennomføringsvilkår slik at operatør/selskap kan innarbeide disse i sin planlegging. Meldesystemet for den enkelte undersøkelse kan videreføres og fungere som en korreksjonsmulighet.

6. Fiskerikyndige

Ved utgangen av januar 2013 var 137 personer godkjent som fiskerikyndige. Et stort antall er av ulike årsaker ikke aktive. Dette skyldes blant annet at det er vanskeligere å få oppdrag som uerfaren, men også at mange tok kurset uten mål om å være aktive fiskerikyndige. Etter det vi kjenner til har det blitt gitt en rekke dispensasjoner til å bruke personell som ikke er godkjente som fiskerikyndige.

Fiskerikyndige er personer med fiskeribakgrunn fra Norges nære havområder samt med navigasjonskunnskaper. Med basis i en anbefaling fra en arbeidsgruppe med representanter fra Oljedirektoratet og Fiskeridirektoratet, ble det i 2009 innført kursplikt med inntakskriterier for å bli godkjent som fiskerikyndig. Den fiskerikyndige skal bistå personell på seismikkfartøy med å innhente informasjon om fiskeriene samt å tolke og forstå informasjonen gjennom dialog med fiskerne. Den fiskerikyndige har en rådgivende rolle.

Våre erfaringer har vist at dette ikke har vært tilstrekkelige tiltak for å sikre at de fiskerikyndige har en stilling som sikrer at de kan være ”brobyggere” med tillit og integritet.

Fiskerikyndige tilbyr en tjeneste i et marked som ikke er regulert utover godkjenning av den enkelte person. Samtidig er dette en person som skal opptre nøytralt. Det er imidlertid svært bekymringsfullt at dette markedet har utviklet seg på en måte som gjør at vi har grunn til å stille spørsmål ved blant annet nøytralitet, arbeidstidsordninger og om hvordan en fiskerikyndig skal få varslet om utilfredsstillende forhold og samtidig være trygg på at dette ikke påvirker hans

mulighet til å få nye oppdrag. Forholdene som gir Fiskeridirektoratet grunnlag for å hevde at situasjonen er utilfredsstillende, er blant annet følgende:

6.1 Fremveksten av formidlingsbyråer

Tidligere var etterspørselen etter fiskerikyndige basert på at operatørselskapet eller seismikkselskapet rekrutterte disse direkte. De senere årene har det vokst fram et betydelig antall såkalte formidlingsbyråer. Deres aktivitet og ansvar er ikke regulert. Disse byråene inngår som oftest avtaler med ulike seismikk- og/eller operatørselskap som har behov for fiskerikyndige. Hvert byrå har sin egen portefølje av fiskerikyndige som de har rekruttert.

En slik ordning gjør at den samlede mengden fiskerikyndige, som er tilgjengelige for oppdrag, ikke blir optimalt utnyttet. Hvert byrå har varierende antall oppdrag (avtaler) og således kan noen fiskerikyndige bli gående ledige mens andre byråer mangler arbeidskraft. Byrå som mangler fiskerikyndige løser dette ved å søke Oljedirektoratet om dispensasjon for å bruke en person som ikke er godkjent som fiskerikyndig. Etter det Fiskeridirektoratet erfarer innvilger Oljedirektoratet alle slike dispensasjonssøknader. Med dagens ordning ville det være svært ressurskrevende hvis Oljedirektoratet skulle undersøke om det fantes ledige fiskerikyndige før en dispensasjon ble gitt.

6.2 Standardisering av fiskerikyndige

Med henvisning til § 5 i ressursforskriften skal gjeldende krav til bemanning av fiskerikyndige vurderes i lys av forventet fiskeriaktivitet, og tvistetilfeller skal avgjøres av Oljedirektoratet. Forskriften sier imidlertid ingenting om antall fiskerikyndige. På et fartøy er det alltid bemanning på broen, men det er ikke mulig for én fiskerikyndig å være tilstede hele tiden. Vi har registrert at bare ett selskap bruker to fiskerikyndige på enkelte oppdrag. Det er mange fiskerikyndige som har påpekt at det å være alene om bord ofte medfører urimelige arbeidsforhold. Det er svært uheldig at myndighetene er kjent med at mange fiskerikyndige arbeider mye mer enn 12 timer per døgn i perioder, og at det forventes at de skal være konfliktforebyggere uansett tid på døgnet. Dette er spesielt aktuelt i områder med høy fiskeriaktivitet der det kreves aktiv tjeneste på broen.

Oljedirektoratet har de siste årene publisert tallmateriale fra et statistikk skjema som daglig føres av den fiskerikyndige. I dette skjemaet skal det føres opplysninger som det ikke vil være mulig å frembringe korrekt uten å være kontinuerlig til stede på broen. Det er uheldig at tallmaterialet publiseres på et feilaktig grunnlag og brukes som dokumentasjon for forholdet mellom fiskeriene og seismisk aktivitet.

6.3 Nøytral rolle versus avlønning

Den fiskerikyndige har en rådgivende rolle og skal være nøytral part. Det er imidlertid slik at lønnen for oppdraget mottas fra den ene parten. Denne løsningen er lite egnet til å fremme tillit og et slikt avhengighetsforhold kan også bidra til å gjøre det vanskelig å oppfylle rollen som fiskerikyndig.

6.4 Fri og uavhengig

Fiskeridirektoratet har tidligere arbeidet for at ressursforskriften må tydeliggjøres med hensyn til at den fiskerikyndige skal ha en fri og uavhengig stilling om bord. Dette er nå formelt på plass.

Det er imidlertid ingenting som regulerer forholdet mellom den fiskerikyndige og formidlingsselskapet, eller forholdet mellom formidlingsselskapet og den enkelte operatør. Det finnes heller ikke krav til formidlingsbyråene. Vanlig praksis er at den fiskerikyndige har avtale med et formidlingsbyrå, som igjen har avtale med et seismikk- eller operatørselskap. Dette er etter vår oppfatning ingen god organisering for personer som skal ha en nøytral rolle og en åpen linje for å rapportere eventuelle utilfredsstillende forhold.

Denne frie organiseringen skaper mange dilemmaer, og illustreres godt ved et eksempel der et formidlingsbyrå eies og drives av en person som selv er ansatt på et av skipene til et seismikkselskap. Vi stiller spørsmål ved hvordan den fiskerikyndige kan ha en fri og uavhengig stilling når han til tider står sammen med eieren av formidlingsbyrået på broen. Oljedirektoratet ble orientert om situasjonen i august 2012.

På dette grunnlaget mener Fiskeridirektoratet at det må iverksettes tiltak for å få en organisering som sikrer den fiskerikyndiges integritet og nøytralitet, som regulerer arbeidstiden på en tilfredsstillende måte, gir bedre utnyttelse av tilgjengelige personer, reduserer bruken av dispensasjoner og øker muligheten for at nye personer, eller personer med mindre erfaring, kan få operasjonell opplæring i tillegg til teori.

6.5 Fiskeridirektoratet foreslår følgende tiltak:

- Formidlingen av fiskerikyndige til den enkelte operatør eller seismikkselskap organiseres gjennom *ett selskap* som etableres ved en anbudsprosess (etter modell for hvordan Kystvaktentralen er etablert og drives). Den fiskerikyndige opprettholder sin status som selvstendig næringsdrivende (enkeltmannsforetak). Denne organiseringen sikrer den fiskerikyndige en fri og uavhengig stilling, samtidig som han rapporterer til en nøytral oppdragsgiver. Videre vil dette bidra til optimalisert bruk av fiskerikyndige som er tilgjengelige for oppdrag samt redusere bruken av dispensasjoner. Ansvarlig forvaltningsmyndighet (Oljedirektoratet) bør gis i oppdrag å organisere dette.
- Drift og avlønning til den enkelte fiskerikyndige finansieres gjennom en døgnavgift for bruk av fiskerikyndige. Det etableres en formell tariff og den må være slik at den også sikrer rekruttering i tilstrekkelig grad.
- Alle seismiske undersøkelser skal bemannes med to fiskerikyndige. Unntaket er borestedsundersøkelser. Dette vil bidra til å gi en løpende oversikt over fiskeriaktiviteten samt at det tidlig vil være mulig å identifisere eventuelle konflikter som kan avverges. Løpende brovakt for den fiskerikyndige vil også kunne bidra til bedre kontroll med bruk av vaktbåter overfor fiskeriene, spesielt for å unngå konfliktfremmende kontakt med fiskerne. Ifølge rapporter fra fiskerikyndige er for sen varsling fra broen til tider årsak til hendelser. Dette vil i tillegg bidra til en normal arbeidstid og en generelt bedre arbeidssituasjon for den fiskerikyndige. Ved å bruke to fiskerikyndige vil dessuten uerfarne få bedre opplæring.

Vi ser ingen grunn til å endre antall fiskerikyndige for borestedsundersøkelser (site survey) fordi dette er geografisk avgrensede undersøkelser der vi har erfaring med at få konflikter oppstår.

7. Rammeverk og kunnskap om samhandling på havet

I innledningen viser vi til at Fiskeridirektoratet har god dialog med flere av operatørene i planleggingsfasen med sikte på at respektive aktiviteter skal utøves adskilt i tid og/eller sted. Dette er basert på frivillighet fra selskapene. I Nordsjøen var hele 29 selskap aktive i 2012, men bare noen få har vært i kontakt med Fiskeridirektoratet i planleggingsfasen. Med så høyt aktivitetsnivå på stadig nye og utfordrende områder vil næringene i økende grad ”møtes på havet” fordi de ønsker å utnytte det samme arealet i samme tidsrom. Fiskeridirektoratet strekker seg langt for å finne konstruktive løsninger, noe som gjenspeiles i Nordsjøen ved at bare tre undersøkelser ble frarådet gjennomført i deler av den meldte perioden, mot totalt melding om 147 undersøkelser.

Begge parter blir påvirket av hverandres fysiske tilstedeværelse. I tillegg blir fiskeriene i varierende grad påvirket av lyd og støy. Dette fører til ubalanse i sameksistensen. Kunnskapen om skremmeeffekt på fisk, som følge av lyd fra seismiske kilder (luftkanoner), er fragmentert og eksisterende forskning tolkes ulikt, ikke minst når det gjelder art, avstand, havdyp og så videre. Det er imidlertid ikke uenighet om at lyden fra seismisk aktivitet har skremmeeffekt på fisk. Dette stemmer overens med fiskernes erfaringer. Skremmeeffekt kan oppleves verre i noen fiskerier (for noen arter) enn andre, og ikke minst kan det variere mellom fangstredskap der noen grupper er avhengige av fiskens ”villighet” til å ta agnet, mens andre grupper er avhengige av at stimen opptrer ”normalt” for å fange den i not. Vi stiller oss undrende til at slik kjent kunnskap ikke tas hensyn til i regelverket som regulerer aktiviteten på havet.

Det er mange lover og forskrifter som berører næringenes samhandling på havet, som ressursforskriften, havressurslova, kystvaktloven og sjøveisreglene. Det er derfor interessant, men ikke overraskende, å registrere at det stort sett bare er sjøveisreglene som er kjent for personellet på seismikkfartøy. Den fiskerikyndige er imidlertid kjent med dette settet av lover og forskrifter. Bortsett fra sjøveisreglene (der fiskeriene har vikeplikt), er resterende rammeverk så utydelig og med så store rom for tolkning at det i praksis må være fysisk kontakt for at det skal hevdes at regelverket er brutt. Det er naturlig at det er utfordrende for den fiskerikyndige å skulle tolke og forklare regelverket gjennom dialog når fiskeren hevder skremmeeffekt og seismikkfartøyets leder hevder deres interesser. Spesielt sett i lys av at den fiskerikyndige skal argumentere overfor beslutningstakere på seismikkfartøyene, som ofte er ukjente med norske lover og forskrifter.

Fiskernes erfaringer med hvor vanskelig det er å få medhold i at regelverket er brutt og å få bistand, har ført til at mange fiskere mener det ikke nytter å melde arealkonflikter og forvente operasjonell ”løsning” på feltet. Ifølge fiskerne vil de ofte ha minst økonomisk tap ved å skifte fiskefelt. Dette medfører at arealkonflikter i mindre grad meldes inn. Et betydelig antall erstatningssaker som er innvilget de siste årene, bør kunne brukes som tungtveiende argument for at rammeverket som skal regulere forholdet mellom aktivitetene er utilstrekkelig.

7.1 Fiskeridirektoratet foreslår følgende tiltak:

- Det må innføres en generell minsteavstand mellom seismisk aktivitet og fiskeriene. Dette skal være en "sikkerhetsventil" i utøvelsen av fiskeriene for å motvirke seismikkfartøyenes økende påberopelse av sjøveisreglene i nærkontakt.
- Det må tydeliggjøres at "skremmeeffekt" er et faglig kunnskapselement som inngår i begrepet "forsvarlig avstand", gjengitt i § 5 i ressursforskriften.
- Det innføres kursplikt for alle party chief(er) (operativ sjef for gjennomføring av undersøkelsen) på seismikkfartøy som skal utøve aktivitet i norske havområder. Kurset bygges på tre hovedelementer: Kunnskap om relevante lover og forskrifter, kunnskap om og forståelse for norsk fiske- og fangstnæring og kunnskap om organiseringen av norske myndigheter.
- Alle dokument som vedrører forhold rundt gjennomføringen av undersøkelsen, og som skal foreligge på fartøyet, publiseres på engelsk i tillegg til norsk. Ansvarlig forvaltningsmyndighet har ansvar for oversettelse til engelsk.

8. Andre tiltak for å fremme sameksistens

Fiskeridirektoratet er opptatt av at det finnes pådrivere for:

- å bruke og utvikle streamere (kabler) som går dypere til bruk ved mindre attraktive værvindu.
- å bruke mindre attraktive værvindu for 4D-undersøkelser der kabler er gravd/spylt ned i havbunnen.
- å gjennomføre innsamlinger som benytter mindre områder av prospektet om gangen.
- å bruke elektromagnetiske undersøkelser (EM), som krever areal, men ikke avgir støy. Slike undersøkelser er mindre konfliktfremmende og bør brukes der dette er mulig.
- å vurdere og utvide rapporteringskravet for faststående fiskeredskap til Kystvaktentralen. Dette kan gi et bedre oversiktsbilde for planlegging og gjennomføring av den seismiske undersøkelsen.
- å opprette en webbasert base som viser løpende (nåtid) fremdrift i hvert enkelt seismikkprospekt. Dette kan fungere som støtteverktøy for fiskerne i planlegging av fiskeriene. Vi er kjent med at blant annet Statoil vurderer en slik løsning.